

Φώτης Κόντογλου: "Τὸ βλογημένο μαντρί"

Κάθε χρόνο ὁ Ἅγιος Βασίλης τὶς παραμονὲς τῆς Πρωτοχρονιάς γυρίζει ἀπὸ χώρα σὲ χώρα κι ἀπὸ χωριὸ σὲ χωριό, καὶ χτυπᾷ τὶς πόρτες γιὰ νὰ δεῖ ποῖος θὰ τὸν δεχτεῖ μὲ καθαρὴ καρδιά. Μία χρονιά λοιπόν, πῆρε τὸ ραβδί του καὶ τράβηξε. Ἦτανε σὰν καλόγερος ἀσκητῆς, ντυμένος μὲ κάτι μπαλωμένα παλιοράσα, μὲ χοντροπάπουτσα στὰ ποδάρια του καὶ μ' ἓνα ταγάρι περασμένο στὸν ὄμο του. Γι' αὐτὸ τὸν παίρνανε γιὰ διακονιάρη καὶ δὲν τ' ἀνοίγανε τὴν πόρτα. Ὁ Ἅγιος Βασίλης ἔφευγε λυπημένος, γιατί ἔβλεπε τὴν ἀπονία τῶν ἀνθρώπων καὶ συλλογιζότανε τοὺς φτωχοὺς ποὺ διακονεῦν, ἐπειδὴς ἔχουνε ἀνάγκη, μ' ὅλο ποὺ αὐτὸς ὁ ἴδιος δὲν εἶχε ἀνάγκη ἀπὸ κανέναν, κι οὔτε πεινοῦσε, οὔτε κρύωνε.

Ἀφοῦ βολόδευε⁽¹⁾ ἀπὸ δῶ κι ἀπὸ κεῖ, κι ἀφοῦ πέρασε ἀπὸ χῶρες πολλὲς κι ἀπὸ χιλιάδες χωριά καὶ πολιτεῖες, ἔφταξε στὰ ἑλληνικὰ τὰ μέρη, ποὺ 'ναι φτωχὸς κόσμος. Ἀπ' ὅλα τὰ χωριά πρόκρινε τὰ πιὸ φτωχά, καὶ τράβηξε κατὰ κεῖ, ἀνάμεσα στὰ ξερὰ βουνὰ ποὺ βρισκόντανε κάτι καλύβια, πεινασμένη λεμπεσουριά⁽²⁾.

Περπατοῦσε νύχτα κι ὁ χιονιὰς βογκοῦσε, ἡ πλάση ἦτανε πολὺ ἄγρια. Ψυχὴ ζωντανὴ δὲν ἀκουγότανε, ἐξὸν ἀπὸ κανένα τσακάλι ποὺ γάβγιζε.

Ἀφοῦ περπάτηξε κάμποσο, βρέθηκε σ' ἓνα ἀπάγκιο ποὺ ἔκοβε ὁ ἀγέρας ἀπὸ 'να μικρὸ βουνό, κι εἶδε ἓνα μαντρί κολλημένο στὰ βράχια. Ἀνοίξε τὴν αὐλόπορτα ποὺ ἦτανε κανωμένη ἀπὸ ἄγρια ρουνάκια⁽³⁾ καὶ μπῆκε στὴ μάντρα. Τὰ σκυλιὰ ξυπνήσανε καὶ πιάσανε καὶ γαβγίζανε. Πέσανε ἀπάνω του νὰ τὸν σκίσουν· μά, σὰν πήγανε κοντά του, σκύψανε τὰ κεφάλια τους καὶ σερνόντανε στὰ ποδάρια του, γλείφανε τὰ χοντροπάπουτσα του, γρούζανε φοβισμένα καὶ κουνούσανε παρακαλεστικὰ τὶς οὐρὲς τους.

Ὁ Ἅγιος σίμωσε στὸ καλύβι τοῦ τσομπάνου καὶ χτύπησε τὴν πόρτα μὲ τὸ ραβδί του καὶ φώναξε: «Ἐλεῆστε με, χριστιανοί, γιὰ τὶς ψυχὲς τῶν ἀποθαμένων σας! Κι ὁ Χριστὸς μᾶς διακόνεψε σὰν ἦρθε σὲ τοῦτον τὸν κόσμο!».

Ἡ πόρτα ἄνοιξε καὶ βγήκε ἓνας τσομπάνης, παλικάρι ὡς εἰκοσιπέντε χρονῶ, μὲ μαῦρα γένια· καὶ δίχως νὰ δεῖ καλὰ καλὰ ποῖος χτυποῦσε τὴν πόρτα, εἶπε στὸ γέροντα:

«Πέρασε μέσα στ' ἀρχοντικό μας νὰ ζεσταθεῖς! Καλὴ μέρα καὶ καλὴ χρονιά!».

Αὐτὸς ὁ τσομπάνης ἦτανε ὁ Γιάννης ὁ Μπαίκας, ποὺ τὸν λέγανε Γιάννη Βλογημένον, ἄνθρωπος ἀθῶος σὰν τὰ πρόβατα ποὺ βόσκαγε, ἀγράμματος ὁλότελα.

Μέσα στὴν καλύβα ἔφεγγε μὲ λιγοστὸ φῶς ἓνα λυχνάρι. Ὁ Γιάννης, σὰν εἶδε στὸ φῶς πὼς ὁ μουσαφίρης ἦτανε γέροντας καλόγερος, πῆρε τὸ χέρι του καὶ τ' ἀνασπάστηκε καὶ τό 'βαλε ἀπάνω στὸ κεφάλι του. Ὑστερα φώναξε καὶ τὴ γυναῖκα του, ὡς εἴκοσι χρονῶ κοπελούδα, ποὺ κουνούσε τὸ μωρό τους μέσα στὴν κούνια. Κι ἐκεῖνη πῆγε ταπεινὰ καὶ φίλησε τὸ χέρι τοῦ γέροντα, κι εἶπε:

«Κόπιασε, παπποῦ, νὰ ξεκουραστεῖς».

Ὁ Ἅγιος Βασίλης στάθηκε στὴν πόρτα καὶ βλόγησε τὸ καλύβι κι εἶπε:

«Βλογημένοι νὰ 'σαστε, τέκνα μου, κι ὅλο τὸ σπιτικό σας! Τὰ πρόβατά σας νὰ πληθαίνουν ὡς τοῦ Ἰωβ μετὰ τὴν πληγὴν καὶ ὡς τοῦ Ἀβραάμ καὶ ὡς τοῦ Λάβαν! Ἡ εἰρήνη τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ νὰ εἶναι μαζί σας!».

Ὁ Γιάννης ἔβαλε ξύλα στὸ τζάκι καὶ ξελόχισε⁽⁴⁾ ἡ φωτιά. Ὁ Ἅγιος ἀπίθωσε σὲ μία γωνιά τὸ ταγάρι του, ὕστερα ἔβγαλε τὸ μπαλωμένο τὸ ράσο του κι ἀπόμεινε μὲ τὸ ζωστικό του. Τὸν βάλανε κι ἑκατσε κοντὰ στὴ φωτιά, κι ἡ γυναῖκα τοῦ 'βαλε καὶ μία μαξιλάρα ν' ἀκουμπήσει.

Ὁ Ἅγιος Βασίλης γύρισε κι εἶδε γύρω του καὶ ξανάπε μέσα στὸ στόμα του:

«Βλογημένο νά 'ναι τοῦτο τὸ καλύβι!».

Ὁ Γιάννης μπαινόβγαινε, γιὰ νὰ φέρει τὸ 'να καὶ τ' ἄλλο. Ἡ γυναίκα του μαγεύερε. Ὁ Γιάννης ξανάριξε ξύλα στὴ φωτιά.

Μονομιᾶς φεγγοβόλησε τὸ καλύβι μὲ μίαν ἀλλιώτικη λάμψη καὶ ἐφάνηκε σὰν παλάτι. Τὰ δοκάρια σὰν νά 'τανε μαλαμοκαπνισμένα, κι οἱ πυτιᾶς⁽⁵⁾ ποὺ ἦτανε κρεμασμένες σὰν νὰ γινήκανε χρυσὰ καντήλια, καὶ τὰ τυροβόλια κι οἱ καρδάρες καὶ τ' ἄλλα τὰ σύνεργα ποὺ τυροκομοῦσε ὁ Γιάννης, λὲς κι ἦτανε διαμαντοκολλημένα. Καὶ τὰ ξύλα ποὺ καιγόντανε στὴ φωτιά εὐωδιάζανε σὰν μοσκολίβανο καὶ δὲν τρίζανε, ὅπως τρίζανε τὰ ξύλα τῆς φωτιᾶς, παρὰ ψέλνανε σὰν τοὺς ἀγγέλους ποὺ 'ναι στὸν Παράδεισο.

Ὁ Γιάννης ἦτανε καλὸς ἄνθρωπος, ὅπως τὸν ἔφτιαξε ὁ Θεός.

Φτωχὸς ἦτανε, εἶχε λιγοστὰ πρόβατα, μὰ πλούσια καρδιά: «Τῇ πτωχείᾳ τὰ πλούσια!». Ἦτανε αὐτὸς καλὸς, μὰ εἶχε καὶ καλὴ γυναίκα. Κι ὅποιος τύχαινε νὰ χτυπήσει τὴν πόρτα τους, ἔτρωγε κι ἔπινε καὶ κοιμότανε. Κι ἂν ἦτανε καὶ πικραμένος, ἔβρισκε παρηγοριά. Γι' αὐτὸ κι ὁ Ἅγιος Βασίλης κόνεψε στὸ καλύβι τους, ξημερώνοντας Πρωτοχρονιά, παραμονὴ τῆς χάρις του, κι ἔδωσε τὴν εὐλογία του.

Κεῖνὴ τὴ νύχτα τὸν περιμένανε ὅλες οἱ πολιτεῖες καὶ τὰ χωριὰ τῆς οἰκουμένης, ἀρχόντοι, δεσποτάδες κι ἐπίσημοι ἄνθρωποι, πλὴν ἐκεῖνος δὲν πῆγε σὲ κανέναν τέτοιον ἄνθρωπο, παρὰ πῆγε στὸ μαντρί τοῦ Γιάννη τοῦ Βλογημένου.

Σὰν βολέψανε τὰ πρόβατα, μπῆκε μέσα ὁ Γιάννης καὶ λέγει στὸ γέροντα:

«Γέροντα, μεγάλη χαρὰ ἔχω ἀπόψε ποὺ ἦρθες, ν' ἀκούσουμε κι ἐμεῖς κανένα γράμμα, γιατί δὲν ἔχουμε ἐκκλησία κοντὰ μας, μήτε κἂν ῥημοκλήσι. Ἐγὼ ἀγαπῶ πολὺ τὰ γράμματα τῆς θρησκείας μας, κι ἂς μὴν τὰ καταλαβαίνω, γιατί εἶμαι ξύλο ἀπελέκητο. Μία φορὰ μᾶς ἦρθε ἓνας γέροντας Ἀγιονομίτης καὶ μᾶς ἄφησε τούτη τὴν ἀγιωτικὴ φυλλάδα, κι ἂν λάχει νὰ περάσει κανέναν γραμματιζούμενος καμιά φορὰ, τὸν βάζω καὶ τὴ διαβάζει. Ἐγὼ ὅλα ὅλα τὰ γράμματα ποὺ ξέρω εἶναι τρία λόγια ποὺ τὰ 'λεγε ἓνας γραμματιζούμενος, ποὺ ἔβγαζε λόγο στὸ χωριό, δυὸ ὥρες ἀπὸ δῶ, κι ἀπὸ τίς πολλὰς φορὲς ποὺ τὰ 'λεγε, τυπωθήκανε στὴ θύμησή μου. Αὐτὸς ὁ γραμματικὸς ἔλεγε καὶ ξανάλεγε: "Σκῶνιτι οὐ μήτηρ του κι τοὺν ἀνισπάζιτι κι τοῦ λέγ': Τέκνου μου! Τέκνου μου!". Αὐτὰ τὰ γράμματα ξέρω...».

Ἦτανε μεσάνυχτα. Ὁ ἀγέρας βογοῦσε. Ὁ Ἅγιος Βασίλης σηκώθηκε ἀπάνου καὶ στάθηκε γυρισμένος κατὰ τὴν ἀνατολὴ κι ἔκανε τὸ σταυρό του τρεῖς φορές. Ὑστερα ἔσκυψε καὶ πῆρε ἀπὸ τὸ ταγάρι του μία φυλλάδα κι εἶπε:

«Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν πάντοτε, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων!».

Ὁ Γιάννης πῆγε καὶ στάθηκε ἀπὸ πίσω του καὶ σταύρωσε τὰ χέρια του. Ἡ γυναίκα του βύζαξε τὸ μωρὸ καὶ πῆγε κι ἐκεῖνη καὶ στάθηκε κοντὰ στὸν ἄντρα της.

Κι ὁ γέροντας εἶπε τὸ «Θεὸς Κύριος» καὶ τ' ἀπολυτίκιο τῆς Περιτομῆς «Μορφὴν ἀναλλοιώτως ἀνθρωπίνην προσέλαβες», χωρὶς νὰ πεῖ καὶ τὸ δικό του τ' ἀπολυτίκιο, ποὺ λέγει : «Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος σου». Ἐψέλνε γλυκὰ καὶ ταπεινά, κι ὁ Γιάννης κι ἡ Γιάνναινα τὸν ἀκούγανε μὲ κατάνυξη καὶ κάνανε τὸ σταυρό τους. Κι εἶπε ὁ Ἅγιος Βασίλης τὸν ὀρθο καὶ τὸν κανόνα τῆς ἐορτῆς «Δεῦτε λαοί, ἄσωμεν», χωρὶς νὰ πεῖ τὸ δικό του κανόνα «Σοῦ τὴν φωνὴν ἔδει παρεῖναι, Βασίλειε». Κι ὕστερα εἶπε ὅλη τὴ λειτουργία κι ἔκανε ἀπόλυση.

Καθίσανε στὸ τραπέζι καὶ φάγανε, ὁ Ἅγιος Βασίλειος ὁ Μέγας, ὁ Γιάννης ὁ Βλογημένος, ἡ γυναίκα του κι ὁ μπάρμπα - Μάρκος ὁ Βουβός, ποὺ τὸν εἶχε συμμαζέψει ὁ Γιάννης καὶ τὸν βοηθοῦσε.

Καί, σὰν ἀποφάγανε, ἔφερε ἡ γυναίκα τὴ βασιλόπιτα καὶ τὴν ἔβαλε ἀπάνω στὸ σοφρᾶ. Κι ὁ Ἅγιος Βασίλης πῆρε τὸ μαχαίρι καὶ σταύρωσε τὴ βασιλόπιτα κι εἶπε:

«Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος!».

Κι ἔκοψε τὸ πρῶτο τὸ κομμάτι κι εἶπε: «τοῦ Χριστοῦ», ἔκοψε τὸ δεύτερο κι εἶπε: «τῆς Παναγίας», κι ὕστερα ἔκοψε τὸ τρίτο καὶ δὲν εἶπε: «τοῦ Ἁγίου Βασιλείου», ἀλλὰ εἶπε: «τοῦ νοικοκύρη τοῦ Γιάννη τοῦ Βλογημένου!».

Πετάγεται ὁ Γιάννης καὶ τοῦ λέγει:

«Γέροντα, ξέχασες τὸν Ἁ-Βασίλη!».

Τοῦ λέγει ὁ Ἅγιος:

«Ἀλήθεια, τὸν ξέχασα!».

Κι ἔκοψε ἓνα κομμάτι κι εἶπε:

«Τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ Βασιλείου!».

Ὑστερα ἔκοψε πολλὰ κομμάτια, καὶ σὲ κάθε ἓνα ποὺ ἔκοβε ἔλεγε: «τῆς νοικοκυρᾶς», «τοῦ μωροῦ», «τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ Μάρκου τοῦ μογιάλου⁽⁶⁾», «τοῦ σπιτιοῦ», «τῶν ζωντανῶν», «τῶν φτωχῶν».

Λέγει πάλι ὁ Γιάννης στὸν Ἅγιο:

«Γέροντα, γιατί δὲν ἔκοψες γιὰ τὴν ἀγιοσύνη σου;».

Τοῦ λέγει ὁ Ἅγιος:

«Ἐκοψα, εὐλογημένε!».

Μὰ ὁ Γιάννης δὲν κατάλαβε τίποτα, ὁ καλότυχος!

Ἔστρωσε ἡ γυναῖκα, γιὰ νὰ κοιμηθοῦνε. Σηκωθήκανε νὰ κάνουνε τὴν προσευχή τους. Ὁ Ἅγιος Βασίλης ἄνοιξε τὶς ἀπαλάμες του κι εἶπε τὴν δική του τὴν εὐχή, ποὺ τὴ λέγει ὁ παπᾶς στὴ λειτουργία:

«Κύριος ὁ Θεός μου, οἶδα ὅτι οὐκ εἰμι ἄξιος, οὐδὲ ἰκανός, ἵνα ὑπὸ τὴν στέγην εἰσέλθῃς τοῦ οἴκου τῆς ψυχῆς μου...».

Σὰν τελείωσε τὴν εὐχή κι ἐτοιμαζόντανε νὰ πλαγιάσουνε, τοῦ λέγει ὁ Γιάννης :

«Ἐσύ, γέροντα, ποῦ ξέρεις τὰ γράμματα, πές μας σὲ ποιά παλάτια ἄραγες πῆγε ἀπόψε ὁ Ἁ-Βασίλης; Οἱ ἀρχόντοι κι οἱ βασιλιάδες τί ἀμαρτίες μπορεῖ νὰ ἔχουνε; Ἐμεῖς οἱ φτωχοὶ εἴμαστε ἀμαρτωλοὶ καὶ κακορίζικοι, ἐπειδὴς ἡ φτώχεια μᾶς κάνει νὰ κολαζόμαστε!».

Ὁ Ἅγιος Βασίλης δάκρυσε. Σηκώθηκε πάλι ἀπάνω, ἄπλωσε τὶς ἀπαλάμες του καὶ ξαναεἶπε τὴν εὐχή ἀλλιῶτικα:

«Κύριε ὁ Θεός μου, οἶδας ὅτι ὁ δοῦλος Ἰωάννης ὁ ἀπλοῦς, ἄξιός ἐστιν καὶ ἰκανός, ἵνα ὑπὸ τὴν στέγην αὐτοῦ εἰσέλθῃς, ὅτι νήπιος ὑπάρχει, καὶ τῶν τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν...».

Καὶ πάλι δὲν κατάλαβε τίποτα ὁ Γιάννης ὁ καλότυχος, ὁ Γιάννης ὁ Βλογημένος.

Λεξιλόγιο

1. Βολοδέρνω - βασανίζομαι γυρνώντας ἀπὸ δῶ κι ἀπὸ κεῖ
2. Λεμπεσουριά - φτωχολογιά
3. Ρουπάκι - ἀγριοβελανιδιά
4. Ξελοχίζω - ζωηρεύω τὴ φωτιά
5. Πυτιά (ἡ) - μαγιά ἀπ' τὴν ὁποία γίνεται τὸ τυρί
6. Μογιάλος - βουβός